

ชื่อเรื่อง	การพัฒนาผลการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่องเศรษฐศาสตร์โดยใช้กระบวนการกลุ่ม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่5/6 โรงเรียนมูลนิธิวัดศรีอุบลรัตนาราม
ชื่อผู้วิจัย	นายกิตติพงษ์ ทัดประไพพร หมู่เรียน ค.บ.5.4 เลขที่ 2
อาจารย์ที่ปรึกษา	อ.ดร.พงษ์ธร สิงห์พันธ์

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้ จุดมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่องเศรษฐศาสตร์ในชีวิตประจำวัน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/6 โรงเรียนมูลนิธิวัดศรีอุบลรัตนาราม โดยใช้การเรียนด้วยกระบวนการกลุ่ม จำนวน 37 คน และเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

1. แผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะในการทำงานกลุ่ม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/6 สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ จำนวน 2 แผน ใช้เวลาสอน 4 ชั่วโมง
2. แบบประเมินทักษะในการทำงานกลุ่ม
3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจำนวน 30 ข้อ และใบงาน เรื่อง เศรษฐศาสตร์

ผลจากการศึกษาปรากฏว่า การเรียนแบบกระบวนการกลุ่มทำให้นักเรียน มีความเข้าใจในเนื้อหามากขึ้น ทำให้ผลการทดสอบหลังการเรียนแบบกระบวนการกลุ่มได้คะแนนเพิ่มสูงขึ้น

เนื้อหา

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษา ไว้ในมาตรา 6 ว่าการจัดการศึกษาต้องเป็นไปพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นมีความสุขมาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้พัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุดกระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ (สำนักงานนโยบายและแผนการศึกษาแห่งชาติ และวัฒนธรรมชาติ 2542 : 5 -12) ซึ่งสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2554 ที่มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดีมีปัญญา มีความสุขและมีความเป็นไทยเห็นคุณค่าของตนเองมีวินัยในตนเอง มีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์ โดยมีมาตรฐานการเรียนรู้เป็นข้อกำหนด คุณภาพของผู้เรียน ทั้งด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ และคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม (กระทรวงศึกษาธิการ 2544 : 4) โดยกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ก็ได้มีเป้าหมายสำคัญในด้านการพัฒนาคุณลักษณะต่างๆ ของผู้เรียนให้เกิดความเจริญงอกงามในด้าน ความซื่อสัตย์สุจริตการรู้จักพึ่งตนเอง การมีวินัยตนเอง (กรมวิชาการ 2544 : 3) ซึ่งตรงกับจุดมุ่งหมายของวิชาสังคมศึกษาธิการการจึงให้เป็นการเป็นวิชาบังคับแก่นักเรียนทุกคนต้องเรียน ทั้งในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพเพราะเป็นวิชาที่มีลักษณะพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักคิด รู้จัก ตัดสินใจพร้อมทั้งรู้จักสร้างมนุษยสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสถาบันสังคมมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับสิ่งแวดล้อม (กระทรวงศึกษาธิการ 2535 : 47)

ดังนั้นจะเห็นว่าเจตนารมณ์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ และพระราชบัญญัติการศึกษาขั้นพื้นฐานรวมทั้งจุดมุ่งหมายของหลักสูตรกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมต่างมุ่งเน้นในการพัฒนาคนและคุณภาพของคน ให้มีความสมดุลทั้งทางด้านทักษะกระบวนการ เจตคติและค่านิยมแต่จากการศึกษาที่ผ่านมาพบว่าชีวิตคนไทยดีขึ้นแต่เพียงด้านวัตถุแต่ถ้ามองในด้านจิตใจคุณธรรม แต่ถ้ามองในด้านจิตใจคุณธรรม วัฒนธรรมและความเป็นไทยเราไม่ได้พัฒนาขึ้นคนที่จบการศึกษาสูงแล้วยังเห็นแก่ตัวไม่มีความเกรงใจ ไม่มีความตรงต่อเวลา ไม่มีระเบียบ ไม่รักษาวินัย (กาญจนา นาคสกุล 2546 : 3) ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดคือคนไทยชอบทิ้งขยะลงบนถนน ไม่ตระหนักว่าควรจะทำที่ ๆ ควรจะทำที่บ้านเมืองของเราสกปรก ตามก๊อกน้ำที่ติดตั้งให้ประชาชนดื่มตามจุดต่างๆ ก็มีแต่เศษขยะ เพราะผู้คนไม่เห็นแก่ส่วนรวมไม่คิดถึงผลที่จะติดตาม แท้จริงแล้วเป็นเพราะส่วนใหญ่คนไทยยังขาดระเบียบวินัยหรือแม้แต่ปัญหาจราจรติดขัดเพราะการขาดวินัยของประชากร (นงลักษณ์ สวัสดิ์ 2543 : 85)รวมทั้งเด็กและเยาวชนในวัยเรียนมีพฤติกรรมไม่พึง

ประสงค์ อาทิ ไม่เห็นคุณค่าของตนเอง หนีเรียนติดยาเสพติดเล่นการพนันเที่ยวกลางคืน ขาดคุณธรรมจริยธรรม และมีผลการเรียนตกต่ำ ก่อให้เกิดปัญหาในสังคม (พิกุล สีหาพงษ์ 2546 : 25) ซึ่งสาเหตุพื้นฐาน ก็คือ การขาดจุดเน้นในการเรียนรู้ ครูไม่เน้นกระบวนการเรียนปฏิบัติจริงคร่อมุ่งให้ความรู้ทางด้านวิชาการ ไม่ค่อยคำนึงถึงการอบรมทางคุณธรรม จริยธรรมและส่งผลให้เด็กขาดระเบียบวินัยในตนเองมากขึ้นการขาดวินัยในตนเองของนักเรียนนั้น นอกจากจะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ที่ลดน้อยลงแล้วยังเป็นปัญหาที่สร้างความหนักใจและมีผลต่อสุขภาพจิต ของครูอีกด้วย อันเป็นผลให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยประสิทธิภาพลงได้ (พิสมัย ไชยโยธา 2531 : 2)

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 24 และมาตรา 30 ได้ให้ความสำคัญกับการนำการวิจัยไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยกำหนดให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการส่งเสริมสนับสนุนให้ ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อมสื่อการเรียนการสอนและสิ่งความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้ เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ นอกจากนี้สถาน ศึกษาควรพัฒนา กระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพโดยการส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน ในแต่ละระดับการศึกษา

การวิจัยในชั้นเรียนเป็นพัฒนาทางเลือกในการแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม เกิดประสิทธิภาพที่สุดในชั้นเรียน

การวิจัยในชั้นเรียนเป็นกระบวนการค้นหาคำตอบอย่างเป็นระบบมีแบบแผน มีจุดมุ่งหมายที่แน่นอน โดยอาศัยวิธีการที่น่าเชื่อถือเพื่อแก้ปัญหาในห้องเรียน

การวิจัยชั้นเรียนเป็นการพัฒนาทางเลือกในการแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสมด้วยตัวครูผู้สอนเองมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนให้เกิดผลดี สุดด้วยตัวเองซึ่งการวิจัยในชั้นเรียนมีความสำคัญดังนี้เป็นการพัฒนาหลักสูตรและพัฒนาคุณภาพทางการเรียนการสอนด้วยการวิจัยโดยนำนวัตกรรมเทคนิคหรือวิธีการที่มีคุณภาพผ่านการวิจัยมาแล้วมาใช้แก้ปัญหาในชั้นเรียน โดยตรงอันมีผลให้การจัดการเรียนการสอนบรรลุผลตามจุดประสงค์ที่วางไว้เป็นการพัฒนาวิชาชีพครูให้มีมาตรฐานยิ่งขึ้นและยังเป็นการแสดงถึงความก้าวหน้าทางวิชาชีพครูเป็นการเผยแพร่ความรู้จากปฏิบัติจริง อันจะเป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหารหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้วย เป็นการส่งเสริมสนับสนุนความก้าวหน้าด้านการวิจัยทางการศึกษาและสามารถนำผลวิจัยไปเป็นผลงานทางวิชาการเป็นการส่งเสริมหรือ พัฒนาผู้เรียนแต่ละคนด้วยความปัจจุบันถึงแม้ว่า โรงเรียนส่วนใหญ่จะพยายามจัดการเรียนการสอนโดยเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางและใช้กระบวนการกลุ่มมาแก้ปัญหาแต่ก็ยังไม่ได้ผลเท่าที่ควร ทั้งนี้เพราะครูขาดความเข้าใจเกี่ยวกับทักษะการสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่มที่สามารถส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2540 : 133 – 134) ดังนั้นแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูผู้สอน จึงต้องจัดโดยมุ่งให้ผู้เรียนมีโอกาสมือกระทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยตนเองของ

นักเรียนเองอย่างมีขั้นตอนจนเกิดทักษะและสามารถนำไปใช้ได้อีกทั้งในกระบวนการเรียนรู้ของครูผู้สอนจะต้อง มีการพัฒนากระบวนการเรียนของผู้เรียนที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในตัวบุคคลที่เกิดจากจิตสำนึกและพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบความมีวินัย ความเสียสละต่อสังคมอย่างแท้จริง กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือผู้เรียนจะต้องมีความสามารถในการคิด วิเคราะห์อย่างฉลาด (สุพล วังสิทธิ์ 2538 : 4) ซึ่งมีวิธีการที่เป็นนิยม ใช้คือการใช้การเรียนการสอนแบบเรียนร่วม (พิมพันธ์ เดชะคุปต์ 2544 : 14) ซึ่งเป็นวิธีการหนึ่งที่มีการจัดกิจกรรมการเรียนเน้นนักเรียนเป็นจุดศูนย์กลางของการเรียนรู้ โดยจัดนักเรียนอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มใหญ่มีกระบวนการทำงานกลุ่มแบบทุกคนร่วมมือกันนักเรียนแต่ละคนในกลุ่มมีความสามารถที่แตกต่างกันและมีบทบาทที่ชัดเจนในการเรียนหรือการทำกิจกรรมอย่างเท่าเทียมกันและได้เรียนรู้ไปพร้อมกันมีการหมุนเวียนเปลี่ยนบทบาทหน้าที่กันภายในกลุ่ม มีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันอย่างแท้จริงสมาชิกในกลุ่มมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ตรวจสอบผลงานขณะเดียวกันก็ต้องช่วยกันรับผิดชอบการเรียนรู้ในงานทุกขั้นตอนของสมาชิกในกลุ่ม ซึ่งนักเรียนจะบรรลุถึงเป้าหมายของการเรียนรู้ได้ก็ต่อเมื่อสมาชิกคนอื่นๆ ในกลุ่มบรรลุเป้าหมายเช่นเดียวกัน ดังนั้นนักเรียนจึงต้องช่วยเหลือพึ่งพาและสนับสนุนเพื่อนๆ ทุกคนใน กลุ่มให้ประสบความสำเร็จและบรรลุเป้าหมายร่วมกันผู้เรียนจะแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ช่วยเหลือซึ่งกันและกันและรับผิดชอบการทำงานของตัวเองเท่ากับรับผิดชอบการทำงานกลุ่ม (พรณรัศมี เก้าธรรมสาร 2533 : 35) การเรียนร่วมนอกจากจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เนื้อหาสาระต่าง ได้กว้างขึ้นและลึกซึ้งขึ้นแล้วยังมีความสามารถช่วยพัฒนาผู้เรียนทางด้านสังคม อารมณ์มากขึ้นด้วย รวมทั้งมีโอกาสได้ฝึกฝนพัฒนาทักษะกระบวนการต่างๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตอีกมาก (ทิศนา เขมมณี 2545 : 263) การเรียนแบบเรียนร่วมมือ เป็นการสอนที่เน้นให้นักเรียนทำงานกลุ่ม มีการปรึกษาหารือกัน ได้พูดคุยซักถามอภิปรายและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นช่วยเหลือซึ่งกันและกันก่อให้เกิดบรรยากาศที่ดีในการเรียนส่งผลให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น (วิภาวรรณ รมรินทร์บุญกิจ 2542 : 81) การเรียนแบบเรียนร่วมจะมีประสิทธิภาพผลยิ่งขึ้นกับกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนในด้านการเน้นคุณธรรม จริยธรรม การเสริมสร้างประชาธิปไตยในชั้นเรียน ทักษะทางสังคม การสร้างนิสัยความรับผิดชอบร่วมกันและความร่วมมือภายในกลุ่ม (วัฒนาพร ระงับทุกข์ 2545 : 175) ซึ่งก็จะสอดคล้องกับแนวนโยบายของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545 – 2559 ที่มีให้คนไทยทุกคนรู้จักรับผิดชอบมีระเบียบวินัยมีจิตสำนึกต่อส่วนร่วม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2546 : 61)

โรงเรียนมูลนิธิวัดศรีอุบลรัตนาราม ได้กำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไว้ในหลักสูตรสถานศึกษา โดยมุ่งให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของตนเอง เป็นผู้มีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ สุจริต มีความเสียสละ เป็นผู้ใฝ่รู้ใฝ่เรียน

กิจกรรมการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มุ่งเน้นให้นักเรียนเกิดทักษะในการทำงานกลุ่มสามารถนำความรู้ ทักษะ ค่านิยม และเจตคติที่ได้รับการอบรมบ่มนิสัย มาใช้ในการแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของผู้เรียน

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนารูปแบบของการเรียน การสอน โดยกระบวนการกลุ่ม ซึ่งจะสามารถกระทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ร่วมกัน มีความสนุกสนานมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนและพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา เพื่อนำผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาในโรงเรียนมูลนิธิวัดศรีอุบลรัตนารามให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่องเศรษฐศาสตร์ในชีวิตประจำวัน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/6 โรงเรียนมูลนิธิวัดศรีอุบลรัตนาราม โดยใช้กระบวนการกลุ่ม

ขอบเขตของการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย นักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 5/6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 โรงเรียนมูลนิธิวัดศรีอุบลรัตนาราม จำนวน 37 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง

2. ตัวแปรในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยกระบวนการกลุ่ม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่องเศรษฐศาสตร์ในชีวิตประจำวัน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/6 โรงเรียนมูลนิธิวัดศรีอุบลรัตนาราม

ตัวแปรตาม ได้แก่ ทักษะในการทำงานกลุ่มและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/6 สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์

3. เนื้อหาในการวิจัย เนื้อหาในการวิจัยครั้งนี้ ใช้เนื้อหาวิชาในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/6 สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์

4. ระยะเวลาในการวิจัย ระยะเวลาในการทดลองดำเนินการในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 (ระหว่างเดือนพฤศจิกายน – กุมภาพันธ์) ใช้เวลา 4 สัปดาห์ๆ ละ 1 ชั่วโมงรวม 4 ชั่วโมง

แนวคิดที่นำมาใช้พัฒนา

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำรา บทความ วารสาร หลักสูตร หนังสือที่เกี่ยวข้องต่างๆ จึงขอนำเสนอเป็นลำดับดังนี้

1. สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

2. แนวคิดสำคัญของการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและ
วัฒนธรรม ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

3. ทฤษฎีการเรียนรู้กับการสอนโดยกระบวนการกลุ่ม

4. การวัดผลประเมินผลที่เน้นสภาพจริง

1. สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

สาระที่เป็นองค์ความรู้ ของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
ประกอบด้วย (กรมวิชาการ.2546 หน้า 6-7)

สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม

สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์

สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์

สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์

มาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในสาระที่ 3
เศรษฐศาสตร์ การจัดการทรัพยากรเพื่อการดำรงชีวิต มี 2 มาตรฐาน คือ

มาตรฐาน ส 3.1 : ผู้เรียนเข้าใจหลักการและกระบวนการทางเศรษฐศาสตร์ เห็น
ความสำคัญและสามารถบริหารจัดการตัดสินใจเลือกใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด คุ้มค่า เกิด
ประโยชน์ สูงสุดต่อตนเอง และส่วนรวมอย่างมีคุณธรรม

มาตรฐาน ส 3.2 : ผู้เรียนเข้าใจลักษณะและความสัมพันธ์ของระบบเศรษฐกิจเห็น
ความสำคัญและความจำเป็นของการร่วมมือกันทางเศรษฐศาสตร์ในสังคมโลก เพื่อการดำรงชีวิต
อย่างมีคุณภาพ

หลักการของหลักสูตรในสาระเศรษฐศาสตร์ การจัดการทรัพยากรเพื่อการดำรงชีวิตเป็น
ความคิดรวบยอดที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ สังคมวิทยา และ
สิ่งแวดล้อมศึกษา ที่มุ่งให้มีความเข้าใจว่ามนุษย์มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม เพื่อตอบสนองความ
ต้องการและความจำเป็นต่อการดำรงชีวิต ทั้งนี้เพราะมนุษย์มีความต้องการและความจำเป็นที่ไม่
จำกัด ในขณะที่ต้องดำรงชีวิตอยู่ในสังคมท่ามกลางทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด

สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมจึงต้องให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้ และประสบการณ์
ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตการแจกจ่าย การบริโภคสินค้า และการบริการอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งใน
ระดับประเทศ และระดับโลก ตลอดจนบทบาทของเทคโนโลยีที่มีต่อการตัดสินใจทางเศรษฐกิจมี

ความสามารถที่จะฉลาดเลือก ประเมิน คัดพิจารณาผลที่เกิดขึ้นจากการเลือก และตัดสินใจอย่างมี วิจารณ์ญาณ

2. แนวคิดสำคัญของการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรม ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 (กระทรวงศึกษาธิการ. พ.ศ. 2544 หน้า 4-6)

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นศาสตร์แห่งการบูรณาการ หลักสูตรและการเรียนการสอนจึงมีลักษณะของการเชื่อมโยงสาระการเรียนรู้ต่างๆ ในหลักสูตรเข้าด้วยกัน เช่น วิธีการและแนวคิดของนักวิทยาศาสตร์ กระบวนการของนักคณิตศาสตร์ สร้างสรรค์ ด้านศิลปิน นักดนตรี ประสบการณ์ของนักศิลปะ และทักษะการสื่อสารถ่ายทอดภาษาออกมา ดังนั้นการเรียนการสอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จึงมิใช่การเรียนแต่ เนื้อหาความรู้ แต่ต้องการให้ผู้เรียนเป็นนักแก้ปัญหา นำเอาความรู้ไปใช้ในสถานการณ์ต่างๆ ได้ จัดโอกาสให้ผู้เรียนได้สำรวจความเป็นไปในสถานการณ์ต่างๆ ได้ จัดโอกาสให้ผู้ เรียนได้สำรวจ ความเป็นไปในสังคมและในโลก พิจารณาวามนุษย์ พุด เขียน ประเมิ น คิดคำนวณ วิเคราะห์ แก้ปัญหา สร้างจินตนาการและพากเพียร พยายามในเรื่องต่างๆกันอย่างไร สังคมศึกษาเชื่อมโยง กิจกรรมที่มนุษย์ทำทั้งในอดีตและปัจจุบัน และอนาคตเข้าด้วยกัน

ขั้นตอนของกระบวนการกลุ่ม (GD4+1)

1. Ice Breaking - สลายพฤติกรรม ปกติมนุษย์เมื่อเข้าสู่สังคมใหม่จะมีความรู้สึกที่ตัวเอง ไม่คุ้นเคย ไม่ปลอดภัย ระวัง รู้สึกเหมือนถูกจับตามองจากคนที่ไม่รู้จัก จึงเกิดพฤติกรรมที่ปิดกั้น ตัวเอง วางฟอร์ม ไม่พูดคุยกับใคร (คล้ายๆจะฆ่าตัวตายอะไรประมาณนั้น) เหมือนกับมีกรอบ น้ำแข็งล้อมรอบตัวเองอยู่ เพราะฉะนั้นขั้นแรกจึงเป็น การละลายน้ำแข็งเพื่อทำให้รู้สึกที่ทุกๆคนก็ เหมือนกัน

2. Humanication - สร้างมนุษย์สัมพันธ์+เกิดการปฏิสัมพันธ์ เมื่อน้ำแข็งเกิดละลายและ เบบางลง เขาหรือเธอจะ มีความรู้สึกที่ ทุกๆคนที่อยู่ต่อหน้าเป็นพวกเดียวกันจะเริ่มไม่ รู้สึกเขินอาย และเริ่มกล้าแสดงออก กิจกรรมในขั้นตอนนี้จะเริ่มมีการพูดคุย ถูกเนื้อต้องตัวกัน เกิดความ ไว้วางใจกัน กล้าเล่น จับมือถือแขน โดยไม่คิดมากและขัดเขิน แต่ต้องอยู่ในกรอบอันดีงาม

3. Creation - สร้างสรรค์ ก่อเกิดความคิดริเริ่ม สำหรับขั้นตอนนี้ จะเริ่มเป็นการยื่นเงื่อนไข บิบ เพื่อให้ ผู้เข้าร่วมกิจกรรม กล้าแสดงออกต่อเพื่อนๆในกลุ่ม และสาธารณชนมากขึ้น กล้าแสดง ความคิดอ่าน ให้เพื่อนๆ รับฟัง ทั้งนี้อาจจะช้าหรือเร็วไม่เท่ากันอย่าซีเรียส กิจกรรมจะเป็นรูปแบบ การกระตุ้นให้คิดภายในกลุ่ม

4. Brain Storming - การระดมความคิด ปลุกฝังการทำงานร่วมกันในกลุ่ม ให้รู้จักคิดพูด และรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น เปิดใจให้กว้าง ยอมรับความคิดเห็นแปลก แตกต่างอาจมี การเชื่อมความคิด เชื่อมโยงระหว่างกลุ่ม นำเสนอความคิดกลุ่มตนต่อกลุ่มอื่นๆ กิจกรรมจะอยู่ในรูปแบบที่ ต้องมีการถกเถียงกัน หาข้อสรุปร่วมที่เป็นความคิดของกลุ่ม

5. Evaluation - การประเมินผล ให้รู้จักการประเมินความสำเร็จของกระบวนการ ในแต่ละ ขั้นตอน (โดยต้องประเมินอยู่ตลอดเวลา) เพื่อปรับทำที่ รวมไปถึงการพิจารณาตัดสินใจในการ ข้าม ไปสู่กระบวนการต่อไป (อาจใช้กิจกรรมบางกิจกรรมในการตัดสินใจ)

แนวคิด

๑. กระบวนการกลุ่มเป็นศาสตร์หนึ่ง que ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมของกลุ่ม อธิบายถึงการ เปลี่ยนแปลงภายในกลุ่ม สภาพการณ์ต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อกลุ่มเป็นส่วนรวม รวมถึงพฤติกรรมของ บุคคลภายในกลุ่มที่ถูกกล่อมเกลามาจากประสบการณ์ของกลุ่ม ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจกระบวนการของ การทำงานร่วมกันในกลุ่ม

๒. เราสามารถแบ่งกลุ่มออกได้หลายรูปแบบ เช่น ยึดความสัมพันธ์ของสมาชิกในกลุ่มยึด จุดมุ่งหมายของการจัดกลุ่ม เช่น กลุ่มทางสังคม กลุ่มทางจิตวิทยา ยึดความรู้สึกรักของสมาชิก ยึด ลักษณะการจัดระบบ ยึดความสนใจของสมาชิก เป็นต้น

๓. บุคคลที่มารวมกลุ่มกันย่อมมีบทบาทและหน้าที่ในกลุ่มแตกต่างกันออกไป เช่น ผู้นำ สมาชิก เลขานุการ ผู้สังเกตการณ์ ผู้ให้คำปรึกษาแนะนำ ในการปฏิบัติงานของกลุ่มอาจมีปัญหา ต่างๆ เกิดขึ้น สมาชิกในกลุ่มจะต้องร่วมกันแก้ปัญหาเหล่านั้นให้ลุล่วงไปด้วยดี

ความหมาย

คำว่า กระบวนการกลุ่ม มาจากภาษาอังกฤษว่า Group Dynamics

Group หมายถึงบุคคลตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป ทำงานร่วมกันเพื่อจุดประสงค์อันเดียวกัน

Dynamics หมายถึง การเคลื่อนไหว เปลี่ยนแปลง ไม่อยู่นิ่ง

เมื่อรวมกันเป็น Group Dynamics จึงหมายถึงความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงของ ความสัมพันธ์ ภายในกลุ่ม ซึ่งกำหนดเรียกเป็นคำไทยว่า "กลุ่มสัมพันธ์"

เรื่องของกระบวนการกลุ่มเป็นเรื่องใหม่ที่เพิ่งพัฒนาขึ้นมา และเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ ศาสตร์ด้านสังคมวิทยา นักสังคมวิทยาในปัจจุบันได้พยายามศึกษาและนำความรู้ ในเรื่องกลุ่ม สัมพันธ์มาใช้ให้เกิดประโยชน์

ในระยะหลัง กลุ่มสัมพันธ์เข้ามามีบทบาทในวิชาจิตวิทยา โดยเฉพาะในสาขาจิตวิทยา สังคมวิธีการศึกษามุ่งไปทางการทดลอง บุคคลสำคัญที่มีส่วนช่วยให้วิชากลุ่มสัมพันธ์เป็นที่รู้จัก ของคนทั่วไป ทั้งยังเป็น ผู้บัญญัติศัพท์คำว่า Group Dynamics ขึ้นมาคือ Kurt Lewin

ความหมายของกระบวนการกลุ่มก็คือ ความรู้และหลักการต่างๆ ที่อธิบายถึงพฤติกรรมของกลุ่ม หรือเป็นศาสตร์หนึ่งที่ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมของกลุ่ม วิชากระบวนการกลุ่มจะอธิบายถึงการเปลี่ยนแปลงภายในกลุ่ม เป็นการศึกษาถึงพลังหรือสภาพการณ์ต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อกลุ่มเป็นส่วนรวม รวมถึงพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มที่ถูกกล่อมเกลามาจากประสบการณ์ของกลุ่ม

นอกจากนั้นกระบวนการกลุ่มยังเกี่ยวข้องกับการให้เหตุผลที่ว่า เหตุการณ์ต่างๆ เกิดขึ้นในกลุ่มนั้นเพราะเหตุใด ทำไมกลุ่มจึงมีพฤติกรรมเช่นนั้น บางกลุ่มได้รับความสำเร็จ บางกลุ่มได้รับความล้มเหลวนั้นเป็นเพราะเหตุใด

วิชากระบวนการกลุ่ม จะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจถึงกระบวนการของการทำงานร่วมกันในกลุ่ม ตั้งแต่ การเลือกเป้าหมาย การเสนอวิธีการแก้ปัญหา การวางโครงการของกลุ่ม ตลอดจนการดำเนินการตาม โครงการ และการประเมินค่า

บทบาทของแต่ละบุคคลในการเข้าร่วมกลุ่ม

บทบาทต่างๆ ซึ่งเราพบเสมอในกลุ่มได้แก่

๑. ผู้นำหรือประธาน
๒. สมาชิก
๓. เลขานุการกลุ่ม
๔. ผู้สังเกตการณ์
๕. ผู้ให้คำปรึกษาแนะนำ

กระบวนการกลุ่ม

๑. มีผู้นำกลุ่ม
๒. กำหนดวัตถุประสงค์และวิธีการ
๓. รับฟังความคิดเห็นจากสมาชิก
๔. แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ
๕. ติดตามผลและปรับปรุง
๖. ประเมินผลและชื่นชมผลงาน

ทฤษฎีบุคลิกภาพของจุง (Jung's Theory)

จุง เป็นนักจิตวิทยาชาวสวิสเซอร์แลนด์ เขาให้ความสำคัญในด้านลักษณะของพฤติกรรมบุคคล และบุคลิกภาพของบุคคล ตามลักษณะของพฤติกรรมที่แสดงออก ๓ แบบ คือ

๑. บุคลิกภาพแบบแสดงตัว (Extravert) ผู้ที่มีบุคลิกภาพแบบแสดงตัวนั้นสังเกตได้จากพฤติกรรมที่แสดงออกในลักษณะดังนี้คือ มีความตื่นตัวต่อสิ่งแวดล้อม อารมณ์เปลี่ยนแปลงขึ้นลงได้ง่าย เมื่อมีอารมณ์ก็แสดงออกมาให้เห็นอย่างชัดเจน ชอบทำการต่างๆ โดยไม่มีการวางแผนไว้

ล่วงหน้า ชอบ กิจกรรมที่ชอบมีการเคลื่อนไหว ชอบให้มีการเปลี่ยนแปลง ปรับตัวได้เร็ว เข้ากับสถานการณ์ หรือสิ่งใหม่ๆ ได้ดี ไม่เชื่อ สิ่งใดง่ายๆ จะเชื่อในสิ่งที่มีการพิสูจน์ให้เห็นจริงแล้ว กล้าเผชิญกับปัญหาต่างๆ ชอบการสมาคม การเข้าร่วมกลุ่ม ชอบแสดงออก เปิดเผย ไม่เก็บตัว

๒. บุคลิกภาพแบบเก็บตัว (Introvert) ผู้มีบุคลิกภาพแบบเก็บตัวสังเกตได้จากพฤติกรรมดังต่อไปนี้ ช่างคิด เพื่อฝัน ใจลอย มีความสุขที่จะอยู่คนเดียว ไม่ชอบสมาคมติดต่อกับคนหมู่มาก มีอารมณ์คงที่ รักใคร่รักจริง โกรธใครจะหายยาก เก็บความรู้สึก ไม่ชอบแสดงอารมณ์ ก่อนลงมือทำงานใด จะไตร่ตรองแล้วไตร่ตรองอีก ไม่ชอบให้มีการเปลี่ยนแปลง ปรับตัวได้ช้า ถือความคิดของตนเองเป็นใหญ่ ควบคุมความประพฤติของตนเองเป็นใหญ่ ควบคุมความประพฤติของตนเองด้วยกฎเกณฑ์ที่แน่นอน ขอมงานต่อปัญหาต่างๆ ได้ง่าย และคิดถึงตนเองเป็นสำคัญ

๓. บุคลิกภาพแบบกลางๆ (Ambivert) พฤติกรรมของคนเราโดยทั่วไปนั้น ไม่ได้แบ่งออกเป็นแบบแสดงตัว หรือแบบเก็บกดโดยเด็ดขาด เพราะจากการใช้แบบสอบถาม หรือมาตราส่วนประมาณค่า ในการวัดบุคลิกภาพ พบว่าประมาณครึ่งหนึ่งของกลุ่มตัวอย่าง ที่มีบุคลิกภาพอยู่ระหว่างกลางของบุคลิกภาพแบบแสดงตัว และแบบเก็บตัว ซึ่งเรียกว่า เป็นบุคลิกภาพแบบกลางๆ คือลักษณะของพฤติกรรมที่ไม่แสดงตัว หรือเก็บตัวจนเกินไป

ทฤษฎีบุคลิกภาพของซัลลิแวน (Sullivan's Theory)

ซัลลิแวนเป็นนักจิตวิทยาชาวอเมริกัน เขากล่าวถึงบุคลิกภาพของบุคคลว่า เป็นผลมาจากสัมพันธภาพกับบุคคลอื่นและสิ่งแวดล้อม ในการสัมพันธภาพกับบุคคลอื่นนั้น มนุษย์มีความปรารถนา ๒ ประการคือ การได้รับความพอใจและความปลอดภัย ดังนั้นพฤติกรรมต่างๆ ที่แสดงออกมานั้นจะเป็นการปกป้องตนเองให้พ้นจากการได้รับความไม่พอใจ หรือให้พ้นจากความไม่ปลอดภัยทั้งปวงจึงเป็นลักษณะของการรักษาภาพพจน์ (self) ของตนเอง ให้คืออยู่เสมอ ให้เป็นที่ยอมรับของบุคคลโดยทั่วไป

ในการมีความสัมพันธ์ภาพและสิ่งแวดล้อมนั้น ถ้ามีผลตอบสนองในรูปของความอบอุ่นมีความพึงพอใจ เป็นที่ยอมรับ ทำให้มีโอกาสตอบสนองความต้องการของชีวิตตามควร และความสัมพันธ์นั้นเป็นไปอย่างถูกแบบแผน บุคคลก็จะพัฒนาบุคลิกภาพไปในทางที่ดี ในทางตรงกันข้าม ถ้าเกิดสัมพันธภาพในทางไม่ดี หรือมีสัมพันธภาพที่ผิดแบบแผน บุคคลจะเกิดพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนพัฒนาเป็นบุคลิกภาพที่ไม่พึงประสงค์ ดังนี้

๑. ประเภทหมกมุ่นอยู่กับตนเอง หรือคิดเพื่อฝัน เป็นพวกบุคลิกภาพท้อแท้ ผิดหวังง่าย มีความเจ็บแค้นอยู่ในใจเสมอ คิดเข้าข้างตนเอง คิดว่าตนเองถูกเข้าใจผิดอยู่เสมอ ความผิดหวังนี้จะเริ่มต้นมาจากผิดหวังในการมีสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น และผิดหวังในเรื่องอื่นๆต่อไป

๒. ประเภทไม่เป็นมิตรกับใคร จะมีอารมณ์ขุ่นมัวอยู่เสมอไม่อยากสมาคมกับใคร แต่กับบุคคลที่ต่ำต้อยกว่าแล้ว จะดีด้วย บุคลิกภาพแบบนี้เกิดจากการที่พ่อแม่เคี่ยวเข็ญอยากให้ออกเป็นคน

ดีมากเกินไปพ่อแม่ให้ความสนใจด้านการเรียน หรือผลงานของคุณ มากกว่าสนใจสุขทุกข์ความเป็นอยู่ของคุณ

๓. **ประเภทชอบคัดค้าน** บุคลิกภาพเช่นนี้ มักเกิดกับบุคคลในวัยเด็กขาดความอบอุ่นขาดความสนใจ จึงเป็นการเรียกร้องความสนใจ เมื่อโตขึ้นบุคลิกภาพนี้ยังคงอยู่ แต่มีการคัดค้านที่แนบเนียนขึ้น จะใช้วิธีนี้เมื่อมีความรู้สึกว่าคุณดุด่าตนเองถูกคุกคาม เมื่อใช้แล้วทำให้มีความรู้สึกว่าคุณอุปถุคภัยขึ้น

๔. **ประเภทไม่สูงส่งกับใคร** เนื่องจากในวัยเด็กมีความรู้สึกว่าคุณไม่มีใครรัก น้อยใจ มีความคิดว่า ทำคุณคุณไม่ขึ้น เมื่อโตขึ้นจึงไม่สนใจที่จะคบกับใคร

๕. **ประเภทต้องพึ่งพาผู้อื่น** เกิดจากในวัยเด็ก พ่อแม่ชอบวางอำนาจบังคับขู่เช็ดูเสมอ ทำให้เด็กรู้สึกว่าทำอะไรด้วยตัวเองไม่ได้ ไม่กล้าตัดสินใจ โตขึ้นจึงชอบพึ่งพาผู้อื่น โดยเฉพาะพึ่งพาผู้มีอำนาจ เจ้านายใหญ่โต “เด็กมีเส้น” หรือ “มีปลอกคอ”

๖. **ประเภทรักร่วมเพศ** เป็นการปรับตัวที่ผิดของบุคคล ที่นำมาใช้ในการแก้ปัญหาทางเพศ
ทฤษฎีทางพุทธศาสนา (Buddhistic Theory)

ตามแนวทางพุทธศาสนากล่าวถึงมนุษย์ไว้ว่าคนเราเกิดมาเพื่อพบทุกข์และความไม่สบายใจทั้งปวง ขณะที่คนเรากอยู่ในทุกข์ หากมีสติพอที่จะค้นหาสาเหตุแห่งทุกข์ได้ ก็จะมองเห็นแนวทางทั้งนำไปสู่การดับทุกข์นั้น และสามารถคิดหาวิธีการ หรือวิถีทางในการดับทุกข์ที่เหมาะสมกับตนเองได้ในที่สุด

ท่านพุทธทาส ภิกขุ ได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับคนไว้ว่า คำว่า “คน” เหมาะกับสัตว์ที่ยังมีกิเลส ยังพูด คิด และ ทำอยู่ด้วยกิเลส ในการเรียกคนว่า “มนุษย์” หมายถึงสัตว์ที่มีจิตใจสูง อย่างไรก็ตามคน หรือ มนุษย์ก็ยังคงต้องเรียนรู้และแสวงหาในการดำเนินชีวิต ใครจะเป็นคนในความหมายของสัตว์ที่ยังมีกิเลส หรือคนในความหมายของมนุษย์ที่มีจิตใจสูง ย่อมอยู่ที่ผลของกรรม หรือการแสวงหาจุดหมายปลายทางของชีวิต ท่านพุทธทาสภิกขุ ได้ให้คติเตือนใจซึ่งสามารถใช้เป็นแนวทางในการทำความเข้าใจและปฏิบัติต่อเพื่อมนุษย์ไว้ดังนี้

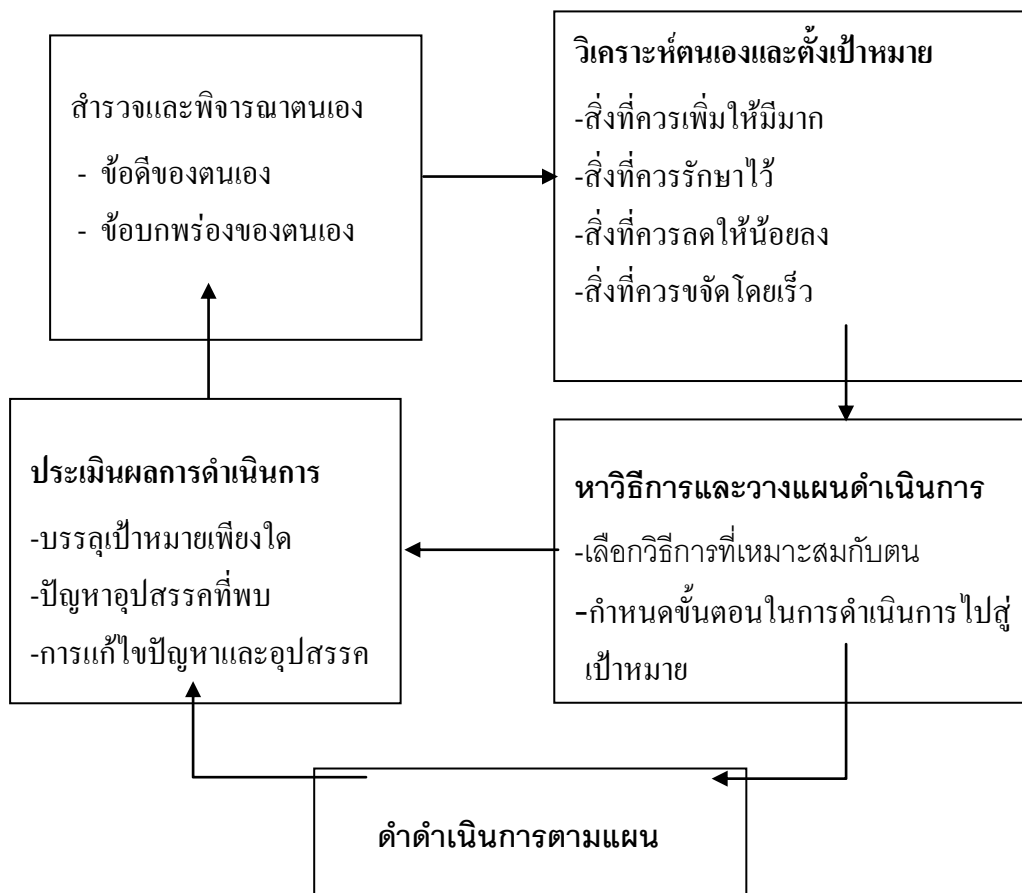
เรามีส่วนเลวบ้างช่างหัวเขา	จงเลือกเอาส่วนดีเขามีอยู่
เป็นประโยชน์โลกบ้างยังน่าดู	ส่วนที่ชั่วอย่าไปรู้ของเขาเลย
จะหาคนมีดีโดยส่วนเดียว	อย่ามัวเที่ยวค้นหาสหายเอ๋ย
เหมือนเที่ยวหาหนวดเต่าตายเปล่าเอ๋ย	ฝึกให้เคยมองแต่ดีให้คุณจริง

แนวทางในการปรับปรุงตนเอง

ไม่มีสูตรสำเร็จในการปรับปรุงตนเอง เนื่องจากบุคคลแต่ละคน มีลักษณะเฉพาะตัวย่อมจะมีแนวทางของแต่ละคนต่างๆ กันออกไป การปรับปรุงตนจะเกิดขึ้นจากการที่

บุคคลเห็นความจำเป็นในการปรับปรุงตนเองเสียก่อน แผนภูมิต่อไปนี้ อาจจะใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงตนเองตามความเหมาะสมของสภาพของแต่ละคนได้

วงจรในการปรับปรุงตน

ภาพประกอบที่ 1 วงจรในการปรับปรุงตน

การปรับปรุงตนเองเริ่มจากการสำรวจและพิจารณาข้อดี และข้อบกพร่องของตนเองในแต่ละด้าน รวมทั้งความสามารถที่จะจัดการกับตนเองได้และวิเคราะห์ดูว่า สิ่งใดที่พอใจจะรักษาไว้ สิ่งใดที่ควรเพิ่มให้มีมากขึ้นเพื่อให้เกิดคุณค่าแก่ตนเองและผู้อื่น สิ่งใดที่ควรลดให้เหลือพอเหมาะแก่ประโยชน์และสิ่งใดเพียงเล็กน้อยหรือละเว้นให้เร็วที่สุด เนื่องจาก มีผลเสียแก่ตนเองและผู้อื่น

จากการวิเคราะห์บุคลิกภาพ หรือพฤติกรรมของตนเอง สิ่งสำคัญ ที่จะส่งเสริมให้บรรลุผลสำเร็จได้ ก็คือ ความตั้งใจจริง และการใช้วิธีที่เหมาะสมเฉพาะตน จึงควรเลือกวิธีการพอที่จะเรียนรู้ และปฏิบัติได้จริง ภายใต้วงเวลาที่ตั้งใจจะให้เกิดผล

หลังจากนั้นจึงลงมือทำตามแผน ซึ่งต้องอาศัยระยะเวลาและการฝึกฝนจนเกิดความคุ้นเคยหรือจนกลายเป็นนิสัย การปรับปรุงหรือพัฒนาตนเองนี้ ต้องการความต่อเนื่องและกำลังใจ ผู้ที่ตั้งใจปรับปรุงอย่างแท้จริง ควรได้ชื่นชมกับความสามารถและกำลังใจของตนเอง และติดตามประเมินผลดูว่า ยังมีปัญหาอุปสรรคใดบ้าง บางครั้ง อาจจะต้องย้อนมาสำรวจตนเอง ทบทวนครั้ง

แล้วครั้งเล่า การเอาชนะตนเองเป็นภารกิจที่ยิ่งใหญ่มาก แต่ผลที่ได้รับคือความเจริญของตนเองอันน่าภาคภูมิใจอันจะเกิดขึ้นแก่ผู้ที่มีความตั้งใจอย่างแท้จริง

Group Dynamic (กระบวนการกลุ่ม)

คนเราทุกคนต่างได้รับการปลูกฝังมาจากสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน , ซึ่งทำให้มีความคิดพื้นฐานทางจิตใจที่แตกต่างกัน กระบวนการกลุ่มจึงเป็นวิธีหนึ่งที่ใช้ในการปรับสภาพกลุ่มคน เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกัน ทำงานร่วมกันภายใต้อิทธิพลของกลุ่มที่จะบีบบังคับพฤติกรรม เพื่อให้กลุ่มแสดงศักยภาพออกมาในทิศทางเดียวกันและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ นั่นคือเราสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมพัฒนากลุ่มบุคคลให้ได้ตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการได้ในระยะเวลาอันสั้น โดยได้ทั้งความสนิทสนม, ความสนุกสนาน, การพร้อมที่จะร่วมมือกันในการทำงานต่อไป

ทฤษฎีที่สำคัญ

ประกอบด้วย 5 ทฤษฎี ที่ได้พัฒนาขึ้นโดยผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและบริบทของวัฒนธรรมไทย มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. **ทฤษฎีการเรียนรู้อย่างมีความสุข** เป็นทฤษฎีที่ กิตยวดี บุญซื่อ เป็นหัวหน้าคณะผู้เชี่ยวชาญทำการพัฒนาขึ้น โดยมีจุดประสงค์จะหาวิธีเรียนแบบใหม่ที่ทำให้ผู้เรียนเรียนอย่างสนุกสนานทุกครั้ง ทุกชั่วโมง ผู้เรียนมาโรงเรียนด้วยความตื่นเต้นและมุ่งมั่น อยากรู้ในสิ่งที่เขายังไม่รู้ อยากรู้ในสิ่งที่เขาไม่เคยทำ อยากรู้ในสิ่งที่เขายังไม่เคยเป็น การเรียนรู้อย่างมีความสุขมีองค์ประกอบอยู่ 6 ประการได้แก่

1. เด็กแต่ละคนได้รับการยอมรับว่า เป็นมนุษย์คนหนึ่งที่มีหัวใจและสมอง มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว และมีสิทธิที่จะได้รับการปฏิบัติจากผู้ใหญ่อย่างมนุษย์คนหนึ่ง
2. ครูให้ความเมตตา จริงใจ และอ่อนโยนต่อเด็กทุกคนโดยทั่วถึง เอาใจใส่ทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน มีความยุติธรรม สม่่าเสมอ อารมณ์มั่นคง สดชื่นแจ่มใจ วางตนเป็นแบบอย่างที่ดี เสียสละและอดทน
3. เด็กเกิดความรัก และภูมิใจในตนเอง รู้จักปรับตัวได้ทุกที่ทุกเวลา เห็นคุณค่าของชีวิตและความเป็นมนุษย์ของตน ยอมรับจุดดี จุดด้อยของตน รู้วิธีปรับตัวให้อยู่ในสภาพแวดล้อมต่างๆ โดยไม่เสียสุขภาพจิต
4. เด็กแต่ละคนมีโอกาสเลือกเรียนตามความถนัด และความสนใจ
5. บทเรียนสนุก แปลกใหม่ จูงใจให้ติดตามและเข้าใจให้อีกค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเองในสิ่งที่สนใจ การเรียนไม่ซีดจางจำกัดอยู่ภายในห้องเรียน การเรียนสัมพันธ์กับวิถีชีวิต
6. สิ่งที่เรียนรู้สามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตประจำวัน เกิดประโยชน์และเกิดความหมายต่อตัวเขา

การจัดการเรียนการสอนที่จะทำให้การเรียนรู้ดำเนินไปอย่างราบรื่นและมีความสุขร่วมกันทั้งผู้เรียนและผู้สอน ควรมีลักษณะดังนี้

1. บทเรียนเริ่มต้นจากง่ายไปหายาก
2. วิธีเรียนสนุก ไม่น่าเบื่อ
3. ทุกขั้นตอนของการเรียนรู้มุ่งพัฒนาและส่งเสริมกระบวนการคิดในแนวต่างๆ
4. มีกิจกรรมหลากหลาย สนุกชวนให้ผู้เรียนสนใจบทเรียน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วม
5. แนวการเรียนรู้สัมพันธ์และสอดคล้องกับธรรมชาติ
6. สื่อที่ใช้ประกอบการสอนเร้าใจให้เกิดการเรียนรู้
7. การประเมินผลเน้นพัฒนาการของผู้เรียนในภาพรวมมากกว่าผลเรียนทางวิชาการ และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนประเมินตนเองด้วย

2. ทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เป็นทฤษฎีที่สุเมธชา พรหมบุญ เป็นหัวหน้าคณะผู้เชี่ยวชาญพัฒนาขึ้น จุดเน้นของการเรียนเรียนรู้ คือ การให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางด้านจิตใจ การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่สัมพันธ์กับชีวิตจริง ได้รับการฝึกฝนทักษะชีวิตต่างๆ การแสวงหาความรู้ การคิด การจัดการความรู้ การแสดงออก การสร้างความรู้ใหม่ และการทำงานกลุ่ม ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาให้เป็นทั้งคนเก่ง คนดี และมีความสุข

กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม สามารถจัดทำได้ 3 วิธี คือ

1. **กระบวนการกลุ่ม(Group process)** เป็นกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มผู้เรียนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปมีปฏิสัมพันธ์กัน มีแรงจูงใจร่วมกันทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดโดยที่สมาชิกกลุ่มมีอิทธิพลต่อกัน หลักการสำคัญของกระบวนการกลุ่ม คือ ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ ผู้เรียนเรียนรู้จากกลุ่มมากที่สุด ผู้เรียนได้ค้นพบและสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยครูเป็นผู้จัดกระบวนการให้ผู้เรียนแสวงหาคำตอบ กิจกรรมที่มักจะใช้ในการจัดกิจกรรมกลุ่ม คือ เกม บทบาทสมมติ กรณีตัวอย่าง การอภิปรายกลุ่ม
2. **การเรียนรู้แบบร่วมแรงร่วมใจ(Cooperative learning)** เป็นวิธีการเรียนที่จัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนโดยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่ม สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และความสำเร็จของกลุ่ม โดยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น แบ่งปันความรู้ ให้กำลังใจกันและกันและดูแลซึ่งกันและกัน หลักการจัดการเรียนรู้แบบร่วมแรงร่วมใจจะคล้ายกับกระบวนการกลุ่ม แต่ต่างกันที่การเรียนรู้แบบร่วมแรงร่วมใจจัดกลุ่มให้ผู้เรียนคละกันทั้งด้านความรู้ ความสามารถ ความสนใจ ความถนัด กิจกรรมที่มักจะใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมแรงร่วมใจ คือ การเล่าเรื่องรอบวง มุมสนทนา ปริศนาความคิด การร่วมมือกันแข่งขันกันคิด

3. **การเรียนรู้แบบสรรค์สร้างความรู้ (Constructivism)** เป็นวิธีการเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องแสวงหาความรู้และสร้างความรู้ความเข้าใจด้วยตนเอง โดยนำความรู้ที่มีเชื่อมโยงกับความรู้ใหม่ โดยครูจะเป็นผู้อำนวยการความสะดวกให้ผู้เรียนสรรค์สร้างความรู้ความเข้าใจด้วยตนเอง

3. **ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด** เป็นทฤษฎีที่ทิสนา แจมมณี เป็นหัวหน้าคณะผู้เชี่ยวชาญพัฒนาขึ้น โดยมีจุดประสงค์ให้เป็นแนวทางสำหรับครูนำไปใช้ฝึกผู้เรียนให้เกิดการพัฒนาคุณภาพในการคิด แบ่งทักษะการคิดออกเป็น 2 ระดับ คือ ทักษะการคิดขั้นพื้นฐาน และทักษะการคิดขั้นสูง ซึ่งสามารถจัดการเรียนการสอนได้ 3 แบบ ดังนี้

1. การสอนเพื่อพัฒนาการคิดโดยตรงโดยใช้โปรแกรม สื่อสำเร็จรูป หรือบทเรียน/กิจกรรมสำเร็จรูปที่มีผู้พัฒนาและจัดทำไว้แล้ว

2. การสอนเนื้อหาสาระต่างๆ โดยใช้รูปแบบ หรือกระบวนการสอนที่เน้นกระบวนการคิด

3. การสอนเนื้อหาสาระต่างๆ โดยพยายามส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการคิด ลักษณะการคิด และกระบวนการคิดในกิจกรรมการเรียนการสอนเนื้อหาวิชาต่างๆ

4. **ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพและลักษณะนิสัย : ศิลปะ ดนตรี กีฬา** เป็นทฤษฎีที่สุกรี เจริญสุข เป็นหัวหน้าคณะผู้เชี่ยวชาญพัฒนาขึ้น เพื่อเป็นแนวทางจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปะ ดนตรี และพลศึกษาแก่ครู ซึ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนที่มีสมบูรณ์ทุกด้านได้แก่

1. ด้านร่างกาย มีสุขภาพที่สมบูรณ์
2. ด้านจิตใจและอารมณ์ มรจิตใจที่ร่าเริงแจ่มใส
3. ด้านสติปัญญา มีทักษะทางศิลป์ ทักษะในการเล่นดนตรี และกีฬาเป็น
4. ด้านสังคม มีน้ำใจนักกีฬา รู้แพ้ รู้ชนะ รู้ภัย
5. ด้านจริยธรรม ประพฤติดีและประพฤติชอบ

5. **ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพและลักษณะนิสัย : การฝึกฝน กาย วาจา ใจ**

เป็นทฤษฎีที่กิตติคุณ อ่ำไพ สุจริตกุล เป็นหัวหน้าคณะผู้เชี่ยวชาญพัฒนาขึ้น เพื่อพัฒนาลักษณะนิสัยเด็กไทย คือ มีมารยาทและวิถีแห่งการปฏิบัติตนทางกาย วาจา ใจ มีสติสัมปชัญญะเพื่อการครองตน ไม่ถลำไปสู่ความชั่ว มีคุณธรรม มีความรักในเพื่อนมนุษย์และธรรมชาติ การสร้างลักษณะนิสัยดังกล่าวต้องใช้กลยุทธ์การสอน ดังนี้

1. ฝึกสติและสมาธิแบบใหม่ที่เข้าถึงรสนิยมเด็ก
2. การเรียนรู้ด้วยการเล่น การใช้เกม ละคร และกิจกรรมสนุกๆ ที่แฝงสาระและแง่คิดทางคุณธรรม จริยธรรม
3. การเรียนรู้จากชีวิตจริงด้วยกิจกรรมชุมชน เช่น การได้วาที
4. การแนะแนวด้วยครูทุกคนที่ทำการสอน

5. การประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ด้วยการเอาใจใส่เด็กเป็นรายบุคคล

เนื้อหาหลักสูตร

เศรษฐศาสตร์เบื้องต้น

วิชาเศรษฐศาสตร์ มุ่งศึกษาเรื่องการจัดสรรทรัพยากรที่ขาดแคลน เพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ จัดว่าเป็นหัวใจสำคัญของวิชาเศรษฐศาสตร์

ความหมายของเศรษฐศาสตร์

จากความเป็นมา “economics” มีรากศัพท์มาจากภาษากรีก ว่า “oikonomia” แปลว่า การบริหารจัดการของครัวเรือน (skilled in the management household)

เศรษฐศาสตร์หมายถึง เป็นการศึกษาถึงวิธีการจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่จำกัด อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อผลิตสินค้าและบริการต่างๆ เพื่อสนองตอบความต้องการของมนุษย์ซึ่งมีอยู่ไม่จำกัด

โดยธรรมชาติมนุษย์มีความต้องการตลอดเวลา และไม่มีที่สิ้นสุด แต่จำนวนสินค้าและบริการมีจำกัด ทำให้เกิดความไม่สมดุลระหว่างสินค้า บริการและความต้องการ จึงเกิดการเลือกที่จะต้องตอบสนองความต้องการ ในการเลือกทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งทำให้หมดโอกาสที่จะทำสิ่งอื่นไป โดยปริยาย เราเรียกว่าสูญเสียโอกาส จึงกล่าวว่าเมื่อตัดสินใจเลือกจะเกิดต้นทุนเกิดขึ้นพร้อมกัน เราเรียกว่าต้นทุนค่าเสียโอกาส ดังนั้นการที่จะเลือกเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดมีต้นทุนต่ำสุด

สรุปได้ว่า

1. ความต้องการมีไม่จำกัด (unlimited wants)
2. ทรัพยากรมีจำกัด (scarcity resources)..ทำให้เกิดความขาดแคลน
3. จึงเกิดการเลือก (choice)
4. เมื่อเกิดการเลือกสิ่งที่ตามมาคืออะไร

สินค้าและบริการ(goods and services)

เป็นสิ่งที่มึอรรถประโยชน์(utility)คือสามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค ทำให้ผู้บริโภคได้รับความพอใจโดยไม่คำนึงว่าผิดกฎหมายหรือผิดศีลธรรม สินค้าไร้ราคาหรือทรัพย์สินเสรี (free goods) มีตามธรรมชาติ เกินความต้องการของมนุษย์ ใช้โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย เช่น น้ำ อากาศ แสงแดด สินค้าทางเศรษฐศาสตร์หรือเศรษฐทรัพย์ (economic goods) สินค้าที่มีต้นทุนการผลิต มีจำกัดเมื่อเทียบกับความต้องการ ต้องซื้อหรือจ่ายค่าตอบแทนการศึกษาและเข้าใจพฤติกรรมของหน่วยเศรษฐกิจต่างๆต้องเข้าใจพฤติกรรมของหน่วยเศรษฐกิจแต่ละหน่วย ในลักษณะที่เป็น

ส่วนย่อยและส่วนรวมของระบบเศรษฐกิจเพื่อเข้าใจการทำงานและปัญหาที่เกิดขึ้นในระบบเศรษฐกิจทั้งระบบได้ดียิ่งขึ้น

วิธีพัฒนา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาค้นคว้าเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนแบบมีส่วนร่วม (Classroom Action Research) ซึ่งผู้ศึกษาค้นคว้าได้นำหลักขั้นตอนการศึกษาค้นคว้าเชิงปฏิบัติการ โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 การสำรวจปัญหา

ผู้ศึกษาค้นคว้าได้วิเคราะห์สภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่องเศรษฐศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/6 โรงเรียนมูลนิธิวัดศรีอุบลรัตนาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี โดยใช้กระบวนการกลุ่ม ปัญหาที่พบมากที่สุดในการเรียนการสอน วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่องเศรษฐศาสตร์ ก็คือ ปัญหาด้าน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องเศรษฐศาสตร์ ประมาณร้อยละ 60 พบว่านักเรียนประสบปัญหาด้านการ เรียนเรื่องเศรษฐศาสตร์ เป็นอย่างมาก ดังนั้นผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาการเรียนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ด้วยกระบวนการกลุ่ม

ส่วนที่ 2 เป็นขั้นปฏิบัติการในรูปวงรอบมี 1 วงรอบ มี 4 ขั้นตอน ดังนี้

1 ขั้นวางแผน (Plan)

ผู้ศึกษาค้นคว้าได้ดำเนินการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ สื่ออุปกรณ์การสอน และเครื่องมือที่ใช้ในการสังเกตเพื่อใช้ในการศึกษาค้นคว้า

2 ขั้นปฏิบัติแผน (Action)

เป็นขั้นตอนที่ลงมือดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่เตรียมไว้

3 ขั้นสังเกต (Observe)

ขั้นนี้ผู้ศึกษาค้นคว้าใช้เทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมดที่กำหนดไว้ได้แก่การทำแบบทดสอบเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์เรื่องเศรษฐศาสตร์

4 ขั้นสะท้อนการปฏิบัติการ (Reflect)

ขั้นนี้เป็นการนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการสังเกตแบบไม่มีโครงสร้างของผู้ศึกษาค้นคว้าการสังเกต การทำแบบทดสอบกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่องเศรษฐศาสตร์ โดยใช้กระบวนการกลุ่ม มาวิเคราะห์ วิเคราะห์ เพื่อให้ได้แนวทางที่จะศึกษาพัฒนากระบวนการกลุ่มของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 5/6 และเพื่อปรับปรุง การพัฒนาการเรียนการ

สอนด้วยกระบวนการกลุ่มในวงรอบต่อไป เพื่อให้เห็นขั้นตอนที่ชัดเจน ผู้ศึกษาค้นคว้าขอนำเสนอ
เป็นแผนภูมิการศึกษาค้นคว้าเชิงปฏิบัติการวงรอบที่ 1 ดังต่อไปนี้

ตัวอย่างกิจกรรม

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียน

จงวงกลม ล้อมรอบตัวอักษร ก, ข, ค หรือ ง ที่เป็นคำตอบที่ถูกต้องที่สุด

<p>1. ทำอย่างไรจึงเรียกว่าเป็นการพึ่งพาตนเอง</p> <p>ก. รู้จักนำทรัพยากรที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์</p> <p>ข. ผลิตสินค้าให้ได้กำไรมากที่สุด</p> <p>ค. ผลิตสินค้าที่มีคุณภาพดี</p> <p>ง. ผลิตสินค้าที่มีราคาถูก</p> <p>2. ใครปฏิบัติตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง</p> <p>ก. แพร่วใส่เสื้อตามแฟชั่น</p> <p>ข. เพลินซ่อมแซมกระโปรงที่ขาด</p> <p>ค. พลอยซื้อรองเท้าครั้งละ 5 คู่</p> <p>ง. เพชรรับประทานอาหารเหลือทุกครั้ง</p> <p>3. ข้อใด ไม่ใช่ การนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในโรงเรียน</p> <p>ก. ส่งเสริมให้นักเรียนแข่งขันตอบปัญหา</p> <p>ข. ส่งเสริมการเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์ในพื้นที่ของโรงเรียน</p> <p>ค. ส่งเสริมการจัดกิจกรรมของสหกรณ์ในโรงเรียน</p> <p>ง. ส่งเสริมให้นักเรียนทำงานเป็นกลุ่ม</p> <p>4. หลักและวิธีการของสหกรณ์ในข้อใด ไม่ถูกต้อง</p> <p>ก. ให้ความร่วมมือกับสหกรณ์อื่นๆ ได้</p> <p>ข. สมาชิกต้องนับถือศาสนาเดียวกัน</p> <p>ค. มีส่วนร่วมตามหลักประชาธิปไตย</p> <p>ง. จัดสรรกำไรด้วยความยุติธรรม</p>	<p>5. ข้อใด ไม่ใช่ ปัจจัยการผลิต</p> <p>ก. ทรัพยากรธรรมชาติ</p> <p>ข. สิ่งแวดล้อมทางสังคม</p> <p>ค. ทุนและแรงงาน</p> <p>ง. การประกอบการ</p> <p>6. สมาชิกสหกรณ์ควรมีคุณธรรมในข้อใดในการดำเนินกิจกรรมของสหกรณ์</p> <p>ก. ขยันหมั่นเพียร ข. เมตตา</p> <p>ค. อุตสาหะ ง. ซื่อสัตย์</p> <p>7. ข้อใดตรงกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง</p> <p>ก. พึ่งพาผู้อื่นก่อนพึ่งพาตนเอง</p> <p>ข. ผลิตเพื่อจำหน่ายเป็นสินค้า</p> <p>ค. พึ่งพาปัจจัยการผลิตจากที่อื่น</p> <p>ง. รวมกลุ่มกันสร้างรายได้ให้ชุมชน</p> <p>8. การจ่ายปันผลของสหกรณ์ ควรยึดหลักเกณฑ์ใด</p> <p>ก. จำนวนหุ้น ข. จำนวนสมาชิก</p> <p>ค. จำนวนผู้ก่อตั้ง ง. จำนวนผู้ดำเนินการ</p> <p>9. การเข้าเป็นสมาชิกของสหกรณ์ ควรมีคุณสมบัติอย่างไร</p> <p>ก. มีอาชีพแน่นอน ข. มีฐานะมั่นคง</p> <p>ค. มีความสมัครใจ ง. มีการศึกษา</p> <p>10. ข้อใด ไม่ใช่ ประโยชน์ของสหกรณ์</p> <p>ก. ช่วยขจัดปัญหาพ่อค้าคนกลาง</p> <p>ข. ช่วยให้สมาชิกมีความเห็นแก่ตัว</p> <p>ค. มีส่วนร่วมตามหลักประชาธิปไตย</p>
---	---

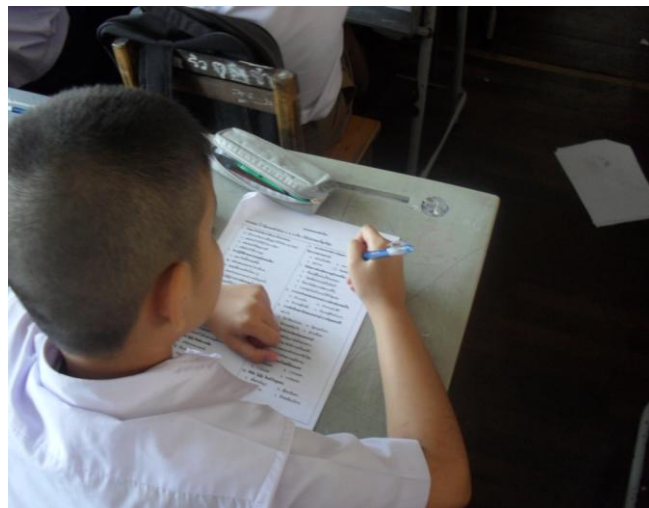
<p>ง. จัดสรรกำไรด้วยความยุติธรรม</p> <p>11. สหกรณ์ในประเทศไทยมีกี่ประเภท</p> <p>ก. 4 ประเภท ข. 5 ประเภท ค. 6 ประเภท ง. 9 ประเภท</p> <p>12. ข้อใด <u>ไม่ใช่</u> สินค้าในชุมชน</p> <p>ก. เสื้อสำเร็จรูป ข. ตุ๊กตาดินเผา ค. ตะกร้าสาน ง. ผ้าทอมือบริการ</p> <p>13. ข้อใด <u>ไม่ใช่</u> ความหมายของการผลิต</p> <p>ก. การแปรสภาพทรัพยากรให้เป็นสินค้าและ ข. การแปรสภาพทรัพยากรให้เกิดประโยชน์ ค. การแปรสภาพทรัพยากรเพื่อตอบสนอง ความต้องการ ง. การแปรสภาพทรัพยากรให้มีจำนวนจำกัด</p> <p>14. ข้อใด <u>ไม่ใช่</u> หลักการบริโภค</p> <p>ก. ความจำเป็น ข. ความอดทน ค. ความประหยัด ง. การมีประโยชน์</p> <p>15. ถ้าเรามีเงินจำกัดไม่ควรซื้อของในข้อใด</p> <p>ก. อาหาร ข. เสื้อผ้า ค. ของเล่น ง. รองเท้า</p> <p>16. ข้อใด <u>ไม่ใช่</u> ผลที่เกิดจากเทคโนโลยี</p> <p>ก. ทำให้ผลิตสินค้าได้มากขึ้น ข. ทำให้ประหยัดเวลาในการผลิต ค. ทำให้ต้นทุนการผลิตต่ำลง ง. ทำให้มีผู้บริโภคลดลง</p> <p>17. ข้อใดกล่าวถูกต้องเกี่ยวกับการผลิตและการ บริโภค</p> <p>ก. การบริโภคต้องคำนึงถึงความจำเป็น ข. การผลิตไม่ต้องคำนึงถึงความสวยงาม ค. ปัจจัยในการผลิตคือเงินทุนเท่านั้น ง. ความต้องการของมนุษย์ไม่มีผลต่อการผลิต</p>	<p>18. ธนาคารใดจัดเป็นธนาคารพาณิชย์</p> <p>ก. ธนาคารกลาง ข. ธนาคารออมสิน ค. ธนาคารกรุงเทพ ง. ธนาคารอาคารสงเคราะห์</p> <p>19. ถ้าเราไปกู้เงินจากธนาคาร เราต้องเสียสิ่งใดให้กับ ธนาคาร นอกจากเงินต้น</p> <p>ก. ดอกเบี้ย ข. ค่าบริการ ค. ค่าเสียเวลา ง. ค่าธรรมเนียม</p> <p>20. ใครใช้หลักการบริโภคได้ถูกต้อง</p> <p>ก. จุ่มซื้อเสื้อนักเรียนใส่ ข. นกซื้อน้ำอัดลมดื่ม ค. เก่งซื้อหมากฝรั่งเคี้ยว ง. เกดซื้อหนังสือการ์ตูนอ่าน</p> <p>21. ข้อใด <u>ไม่ใช่</u> วัตถุประสงค์ที่เป็นปัจจัยในการผลิต</p> <p>ก. เครื่องจักร ข. โรงงาน ค. ที่ดิน ง. อุปกรณ์การผลิต</p> <p>22. เมื่อจะซื้อของควรพิจารณาถึงสิ่งใดก่อน</p> <p>ก. ความอยากได้ ข. ความทันสมัย ค. ความสวยงาม ง. ประโยชน์ใช้สอย</p> <p>23. ข้อใด <u>ไม่ใช่</u> หน้าที่ของธนาคารกลาง</p> <p>ก. เป็นนายธนาคารของธนาคารพาณิชย์ ข. รับฝากเงินจากหน่วยงานของรัฐบาล ค. ออกธนบัตรหรือพิมพ์ธนบัตร ง. รับฝากเงินจากประชาชนทั้งในและ ต่างประเทศ</p>
---	--

<p>24. ธนาคารโดยทั่วไปมีหน้าที่หลักในข้อใด</p> <p>ก. รับฝากเงินและให้กู้เงิน</p> <p>ข. ให้บริการชำระค่าน้ำประปา</p> <p>ค. ให้คำปรึกษาด้านการเงิน</p> <p>ง. ให้การสนับสนุนการส่งออก</p> <p>25. ดอกเบี้ยโดยทั่วไปมีกี่ประเภท</p> <p>ก. 1 ประเภท ข. 2 ประเภท</p> <p>ค. 3 ประเภท ง. 4 ประเภท</p> <p>26. การฝากเงินแบบใดได้ดอกเบี้ยมากที่สุด</p> <p>ก. ฝากออมทรัพย์</p> <p>ข. ฝากประจำ 3 เดือน</p> <p>ค. ฝากประจำ 1 ปี</p> <p>ง. ฝากกระแสรายวัน</p> <p>27. ข้อใด <u>ไม่ใช่</u> ประโยชน์ที่ได้จากการฝากเงินไว้กับธนาคาร</p> <p>ก. ทำให้เงินไม่สูญหาย</p> <p>ข. ทำให้ได้ดอกเบี้ยจากการฝากเงิน</p> <p>ค. ทำให้เงินเกิดการหมุนเวียน</p> <p>ง. ทำให้คนอื่นรู้ว่าเรามีเงินมาก</p>	<p>28. เมื่อต้องการไปถอนเงินที่ธนาคาร เอกสารใดควรเตรียมไปด้วย</p> <p>ก. สมุดคู่ฝาก</p> <p>ข. บัตรประจำตัวประชาชน</p> <p>ค. บัตรประจำตัวผู้เสียภาษี</p> <p>ง. ถูกทั้งข้อ ก และ ข</p> <p>29. ในสัญญากู้เงินไม่จำเป็นต้องมีลายมือชื่อของใคร</p> <p>ก. ผู้กู้ ข. ผู้ให้กู้</p> <p>ค. พยานบุคคล ง. ผู้สังเกตการณ์</p> <p>30. ใครกู้ยืมเงินมาใช้จ่ายไม่ถูกต้อง</p> <p>ก. แดงกู้เงินมาทำธุรกิจ</p> <p>ข. ดำกู้เงินมาเล่นการพนัน</p> <p>ค. ขาวกู้เงินมาปลูกบ้าน</p> <p>ง. เขียวกู้เงินเพื่อเป็นทุนการศึกษา</p>
--	--

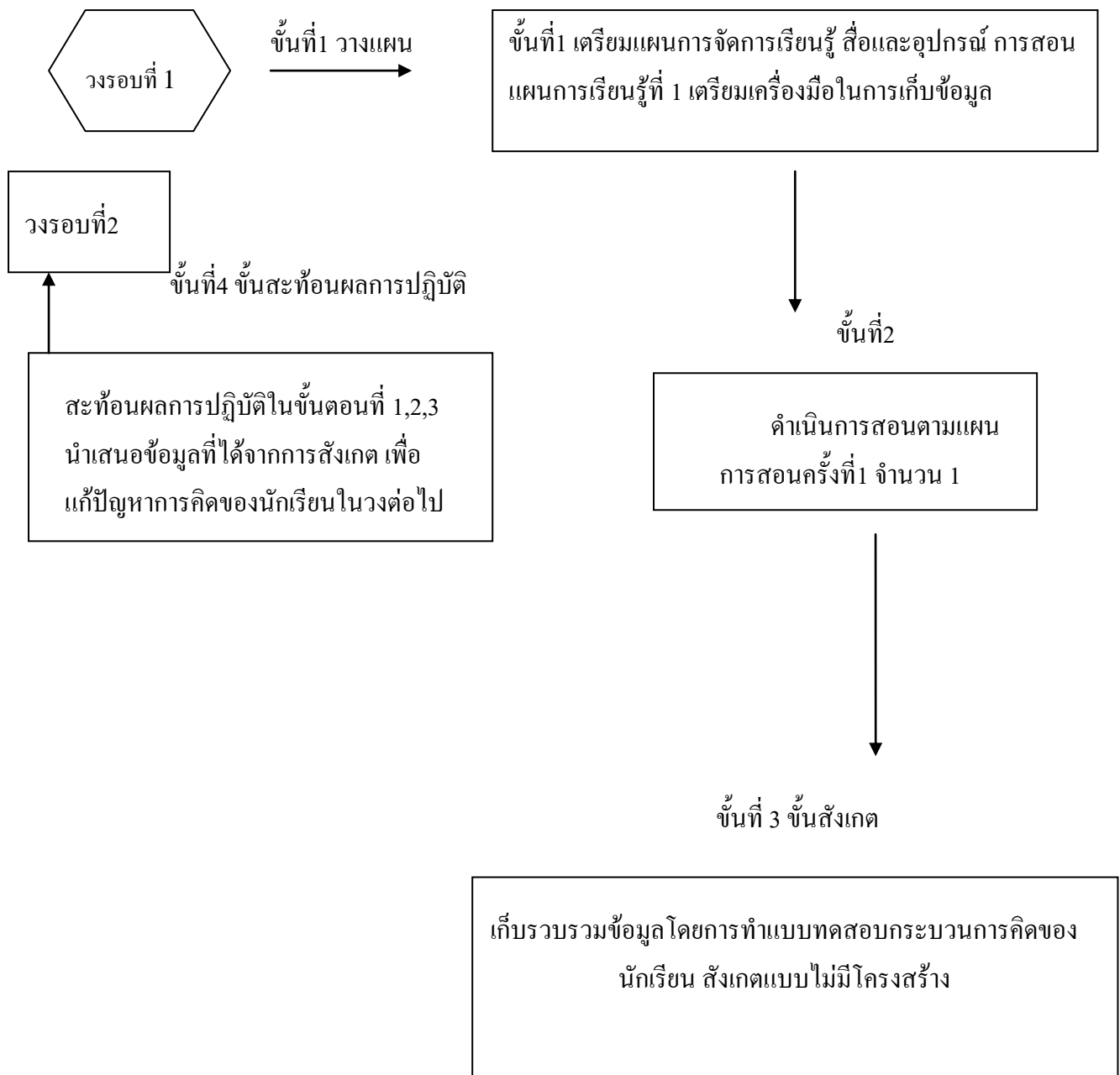
ภาพประกอบ

การเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่ม

นักเรียนตั้งใจทำแบบทดสอบ

ภาพประกอบที่ 2 แสดงขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการที่นำมาใช้ใน 1 วงรอบ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้

1.แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 2 แผน

2.แบบทดสอบก่อนเรียน และหลังเรียน เรื่องเศรษฐศาสตร์ในชีวิตประจำวัน

การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนเรื่องเศรษฐศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/6 ผู้ศึกษาได้ศึกษาค้นคว้าและได้ทำการปฏิบัติในช่วงเดือน มกราคม 2554 รวม 2 สัปดาห์ รวมทั้งหมด 4 ชั่วโมง และดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. สอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ในวงรอบที่ 1 คือ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 โดยการเก็บข้อมูลจากการทำแบบทดสอบ มาประเมินและนำมาคิด วิเคราะห์ วิจัย เพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะ แนวทางในการแก้ไขปรับปรุงต่อไป

2. ปรับปรุงแบบ ทดสอบ ตามข้อเสนอแนะและแนวทางในการแก้ไขปรับปรุง จากการ วิเคราะห์ วิจัย ของผู้ศึกษาค้นคว้าในวงรอบที่1 เพื่อมาพัฒนาต่อไป

3. สอนตามแผนการ จัดการเรียนรู้ในวงรอบที่ 2 คือให้นักเรียนทำแบบทดสอบ เรื่อง เศรษฐศาสตร์ในชีวิตประจำวัน ที่นำมาปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมโดยให้นักเรียนทำใหม่เพื่อเก็บข้อมูล จากการทำแบบทดสอบหลังเรียน มาประเมิน โดยผู้ศึกษาค้นคว้านำการทำแบบทดสอบระหว่างครั้งที่ 1 กับครั้งที่ 2 มาดูว่า พัฒนาขึ้นมากแค่ไหนแล้วนำไปแก้ไขเพื่อพัฒนาปรับปรุงในครั้งต่อไป

ผลการพัฒนา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ได้จัดแบ่งออกเป็น 2 ตอนคือ

ตอนที่ 1 ความสามารถด้านกระบวนการกลุ่มก่อนทำการศึกษาค้นคว้า

ผลจากการประเมินการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่องเศรษฐศาสตร์ ชั้น ประถมศึกษาปีที่ 5/6 ในช่วง 4 เดือนที่ผ่านมาที่ผู้ศึกษาค้นคว้าได้มาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่ โรงเรียนแห่งนี้พบว่านักเรียนมีผลการเรียนรู้ในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง เศรษฐศาสตร์ ต่ำ โดยเฉพาะการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ กลุ่มของนักเรียนเอง นักเรียนส่วนใหญ่ไม่มี ทักษะในการเรียนรู้ร่วมกันขาดความสามัคคีขาดการคิดร่วมกัน และเวลาครูดามก็ตอบไม่ค่อยได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลการประเมินแบบทดสอบ ก่อนเรียน มีนักเรียนร้อยละ 40 เท่านั้นที่สามารถทำ คะแนนได้ดี นอกนั้นนักเรียน ทำคะแนนน้อยกว่ากำหนด ขาดความเชื่อมั่น ในตัวเอง ขาดความ มั่นใจในตัวเองจากข้อมูลที่ได้รับผู้ศึกษาค้นคว้าจึงต้องการพัฒนา การเรียน ของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 5/6 โดยใช้การเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่ม เพื่อแก้ปัญหา นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่องเศรษฐศาสตร์ต่ำเพื่อให้พัฒนา ต่อไป

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถสรุปผลการวิจัยได้ว่า การเรียนด้วยกระบวนการกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/6 เรื่อง เศรษฐศาสตร์ มีการพัฒนาสูงขึ้น ผู้เรียนมีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น คิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง เป็นที่น่าพอใจ สิ่งหนึ่งที่ส่งผลให้การทดสอบเป็นไปด้วยดี คือ ความรัก ความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอน กล่าวคือ หากผู้สอนสามารถบรรยากาศที่เป็นกัลยาณมิตรกับผู้เรียนได้ ผู้เรียนจะเกิดความวางใจ สนุกกับการเรียน คือก่อนทำการเรียนหรือทดลองกับนักเรียนเราต้องให้ความรักและความอบอุ่นก่อนการทำแบบทดสอบ ผู้ทดสอบจะรู้สึกปลอดภัยที่จะพูดและตอบคำถามต่างๆ และสนุกที่จะคิดแบบอิสระโดยไม่ระแวงว่าจะถูกตำหนิ

-การเปลี่ยนแปลงของผู้เรียน

นักเรียนทุกคนมีพัฒนาการที่ดีขึ้น และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พัฒนาคืบเลื่อยๆ จากการเรียนด้วยกระบวนการกลุ่ม ของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 5/6 นักเรียนสามารถ ทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ที่กำหนดให้ได้ ตอบคำถามได้ตามเป้า และมี การพัฒนาขึ้นอย่างเป็นลำดับ ดังตารางคะแนนทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 คะแนนทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียนกระบวนการกลุ่ม

เลขที่	ทดสอบครั้งที่ 1 (ก่อนการเรียนด้วยกระบวนการกลุ่ม)	ทดสอบครั้งที่ 2 (หลังการเรียนด้วยกระบวนการกลุ่ม)	พัฒนาขึ้น
1	15	20	5
2	11	19	8
3	12	21	9
4	13	18	5
5	10	19	9
6	16	22	6
7	18	24	6
8	13	23	10
9	15	20	5
10	18	24	6
11	19	25	6
12	20	24	4

13	22	28	6
14	18	29	11
15	18	27	9
16	19	26	7
17	19	27	8
18	17	20	3
19	16	26	10
20	15	28	13
21	20	29	9
22	21	28	7
23	23	27	4
24	21	28	7
25	21	26	5
26	22	25	3
27	20	26	6
28	20	24	4
29	14	22	8
30	17	27	10
31	19	25	6
32	20	24	4
33	20	24	4
34	27	30	3
35	20	26	6
36	19	26	7
37	23	27	4
รวมเฉลี่ย	18.14	24.71	6.56

ตารางแสดงการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังใช้กระบวนการกลุ่ม

N	ทดสอบครั้งที่ 1 (ก่อนการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่ม) (x)	ทดสอบครั้งที่ 2 (หลังการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่ม) (x)
37	18.14	24.71

จากตารางจะเห็นว่าผลการทดสอบครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 มีความแตกต่างของคะแนนไปในทิศทางที่ดีขึ้น โดยคะแนนทดสอบครั้งที่ 2 ($x = 24.71$) มีการพัฒนาขึ้นจากครั้งที่ 1 ($x = 18.14$)

-การเปลี่ยนแปลงของผู้สอน

ครูได้บูรณาการการเรียนการสอนด้วย กระบวนการ กลุ่มหลากหลายวิธีลักษณะของทำงานเป็นกลุ่ม ที่ครูพัฒนาให้กับผู้เรียนบ่อยที่สุด คือการทำงานร่วมกัน ร่วมกันคิดวิเคราะห์ รองลงไป ได้แก่ การคิดอย่างสร้างสรรค์ ตามลำดับ ครูกระตุ้นส่งเสริมทางบวกให้ผู้เรียนพัฒนาความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น พบว่า ครูผู้สอนมีการกระตุ้นให้ผู้เรียน รู้จักทำงานร่วมกัน มีความสามัคคีในกลุ่มและการช่วยเหลือกัน อยู่ในระดับมาก โดยครูให้อิสระแก่ผู้เรียนในการแสดงความคิดเห็น ระหว่างเรียนสูงที่สุด รองลงไปได้แก่ ครูมอบหมายให้ผู้เรียนปฏิบัติงาน เป็นกลุ่มตามความคิดของกลุ่ม และครูกระตุ้นให้ผู้เรียนคิด(ใช้สมอง)ในระหว่างเรียน อยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน แต่ยังมีครูบางส่วน ยังมีการดำเนินการในทางลบ เช่น ครูให้ผู้เรียนตอบคำถามระหว่างจัดการเรียนรู้โดยใช้ความจำตอบ และครูให้ผู้เรียนทำงานเพื่อให้ได้ผลงานที่มีรูปแบบตามคำสั่ง หรือความคิดของครู อยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกันการประเมินผลการเรียน และการเผยแพร่ผลงานที่เกิดจากการทำงานเป็นกลุ่มของผู้เรียน ในภาพรวมพบว่า ครูดำเนินการประเมินผลการเรียนของผู้เรียนอย่างเหมาะสม อยู่ในระดับมาก โดยครูส่งเสริมให้ผู้เรียนนำเสนอผลงานทั้งภายใน และภายนอกสถานศึกษาสูงที่สุด อยู่ในระดับมาก รองลงไปได้แก่ ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนประเมินผลงานของตนเอง และครูให้ผู้เรียนประเมินผลงานของเพื่อนส่วนการให้แรงเสริมของครูต่อการแสดงความสามารถด้านการทำงานร่วมกันของผู้เรียน ในภาพรวมพบว่า ครูให้แรงเสริมในทางบวก อยู่ในระดับมาก คือ ครูให้คำยกย่อง ชมเชย เมื่อผู้เรียนทำงานถูกต้อง สูงที่สุด อยู่ในระดับมาก รองลงไป ได้แก่ ครูให้คำยกย่อง ชมเชย ผู้เรียน เมื่อตอบคำถามถูกต้อง และครูให้คำชื่นชม ยกย่อง หรือชมเชยผลงานของผู้เรียน อยู่ในระดับมากเช่นเดียวกันขณะเดียวกัน พบว่าครูให้แรงเสริมทางลบ ในภาพรวม อยู่ในระดับน้อย คือ ครูตำหนิผู้เรียน เมื่อผู้เรียนทำงานไม่ถูกต้อง และครูตำหนิผู้เรียน เมื่อผู้เรียนตอบคำถามไม่ถูกต้อง แต่ก็ยังมีอยู่ในระดับน้อยเช่นเดียวกัน

สรุปบทเรียนแล้วก้าวต่อไป

จากการศึกษาค้นคว้าการพัฒนา การเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง เศรษฐศาสตร์ ของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 5/6 โดยใช้กระบวนการกลุ่ม ได้ช่วยส่งเสริมให้นักเรียน มีการเรียนที่ดีขึ้นของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/6 มีการพัฒนาขึ้นในระดับหนึ่ง ซึ่งผู้สอนสามารถที่จะนำการสอนกระบวนการดังกล่าวไปพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นต่อไป และ การใช้การเรียนด้วยกระบวนการกลุ่มที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญสามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน ได้เป็นอย่างดี ทำให้นักเรียนมีความรู้มากยิ่งขึ้น วิเคราะห์ปัญหาต่างๆ ได้ดีขึ้นด้วย

สำหรับความประทับใจที่ครูได้รับ จากการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง เศรษฐศาสตร์ โดยใช้กระบวนการกลุ่ม ให้กับผู้เรียนนักเรียนสามารถวิเคราะห์ปัญหาได้ เช่น ผู้เรียนมีการพัฒนาการคิดที่เป็นระบบมากขึ้น ผู้เรียนคิดสร้างผลงานได้อย่างสร้างสรรค์และหลากหลาย ผู้เรียนนำความคิดไปพัฒนาตนเองในด้านการเรียน และการดำรงชีวิตประจำวันได้มากขึ้น ผู้เรียนกล้าแสดงความคิดเห็นด้วยความมั่นใจมากขึ้น มีผู้เรียนบางส่วนแสดงความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ได้เป็นอย่างดี อย่างที่ครูคาดไม่ถึง ผู้เรียนมีความสุข และสนุกกับการเรียนมากขึ้นผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการจัดการเรียนรู้มากขึ้น ผู้เรียนมีความกระตือรือร้น รับผิดชอบและสนใจเรียนมากขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการศึกษาค้นคว้าไปใช้เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนต่อไป ดังนี้

1. ควรขยายผลวิธีการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นกระบวนการกลุ่มอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมนี้ ให้กว้างขวางออกไป และติดตาม ประเมินหาข้อบกพร่อง หรือจุดที่เป็นปัญหาต่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นขั้นสูงขึ้นไป และดำเนินการปรับปรุง แก้ไขให้เหมาะสมอย่างสม่ำเสมอ ต่อเนื่อง เพื่อช่วยกัน พัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถในการทำงานเป็นกลุ่มขั้นสูงด้วยตัวของนักเรียนเอง ให้มากขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะการดำรงชีวิตที่ดีต่อไป

2. ควรจัดให้ครู และผู้เรียนมีการสัมมนา แลกเปลี่ยนผลงาน ที่เกิดจากการพัฒนาการเรียน ด้วยกระบวนการกลุ่มเป็นระยะ ๆ อย่างทั่วถึง และอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เนื่องจากสถานศึกษาแต่ละแห่ง จะมีบริบทที่ต่างกัน ผู้ที่ร่วมสัมมนา จะได้เห็นแนวทางการพัฒนากระบวนการกลุ่มให้กับผู้เรียนอย่างหลากหลาย

3. การพัฒนาการเรียนด้วยกระบวนการกลุ่ม ให้กับผู้เรียน จำเป็นต้องใช้สื่อ อุปกรณ์ และวัสดุต่าง ๆ ปริมาณมาก ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษา ควรให้การสนับสนุนสื่อ อุปกรณ์ และวัสดุ ที่จำเป็นต้องใช้ ในการฝึกให้ผู้เรียนรู้จักวิธีการเรียนการสอนด้วยกระบวนการต่างๆ ให้แก่ครูผู้สอนที่มีความตั้งใจที่จะปลูกฝังให้ผู้เรียนมีการ ทำงานเป็นกลุ่ม อย่างเป็นระบบ เป็นกระบวนการ และควรให้ขวัญ และกำลังใจแก่ครูเหล่านี้ เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ครูเหล่านี้ แสดงศักยภาพในการพัฒนาผู้เรียนให้มากขึ้น

4. ครูผู้สอนควรวิจัยการจัดการเรียนการสอนด้วยกระบวนการกลุ่มเพิ่มมากขึ้น พร้อมเผยแพร่ผลงานวิจัยให้กว้างขวางออกไป จะช่วยให้การจัดการเรียนการสอนด้วยกระบวนการกลุ่มให้กับผู้เรียนมีการขยายวงกว้างขึ้น

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2540). คู่มือการจัดการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- กรมวิชาการ. การจัดสาระการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๔๖.
- พรทิพา ชินเคนทร์ย์. (2548). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาและความสามารถในการวางแผนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนตามรูปแบบการสืบเสาะหาความรู้ที่ใช้กระบวนการกลุ่มกับการสอนตามคู่มือครู. ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ครั้งที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้า และพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.), 2546.
- รัตนา สายคณิต และชลลดา จามรกุล. เศรษฐศาสตร์เบื้องต้น. กรุงเทพฯ : คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.
- ราชบัณฑิตยสถาน. 2546. พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 . กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- รำพึง เวชยันต์วุฒิ. ทฤษฎี และนโยบาย : เศรษฐศาสตร์มหภาค. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (ไม่ระบุปีที่พิมพ์).
- สุรักษ์ บุนนาค และวันรักษ์มิ่งมณีนาคนิ. เศรษฐศาสตร์เบื้องต้น (มหภาค). กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิชย์, 2526.

